

DE TANDEMWERKING

1. De tandemwerking als rode draad doorheen de hele werking.

De tandemwerking is terug te vinden in de hele werking van t'Hope. Het is een partnerschap dat opgebouwd wordt tussen vrijwilligers die in armoede leven en vrijwilligers die niet in armoede leven, omdat beiden het leven in armoede een onaanvaardbaar onrecht vinden.

Een tandem bestaat voor ons altijd uit mensen in armoede en mensen die niet in armoede leven. Het aantal deelnemers ligt niet vast. Er zijn verschillende tandems mogelijk, per 2, per 3, soms per 4 of zelfs meer.

De verdeling 'in armoede' of 'niet in armoede' is ook niet altijd gelijk 1-1, 2-2, enz.... Soms zit er bvb. 1 vrijwilliger in armoede op een tandem met 2 vrijwilligers die niet in armoede leven. Of wordt er een tandem gevormd door 3 vrijwilligers die in armoede leven, met een vrijwilliger die niet in armoede leeft. De tandems veranderen ook voortdurend van personen, afhankelijk van de taak die moet uitgevoerd worden, of van het aantal vrijwilligers die er willen aan meewerken.

Om de leesbaarheid te bevorderen gaan we er in de verdere tekst van uit dat een tandem uit twee personen bestaat, een vrijwilliger in armoede en één zonder armoede-ervaringen. Die tandem kan dan vervangen worden door alle mogelijke tandems in onze werking.

2. Het peloton

In t'Hope, als vereniging waar armen het woord nemen, staat de groepswerking centraal. Individuele contacten, via huisbezoeken, computerpermanentie, karweien,... zijn er meestal ter versterking van het groepsgebeuren. Dingen die moeilijk lopen in de groepswerking, drempels om naar de groep te komen, worden binnen de individuele contacten besproken. Daarbij wordt geprobeerd er heel wat tijd voor vrij te maken.

Binnen het groepsgebeuren:

- steunt de ene fietser op de tandem, de andere fietser
- steunt de ene tandem de andere tandem
- gaat er wel eens een tandem - die iets nieuws probeert - in sprint vooruit
- wordt er ook veel samen gefietst.

Een goeie tandem is een tandem waarbij je het gevoel krijgt dat er echt geluisterd wordt zodat je je verhaal kan doen. Vanuit een soms diepgeworteld gevoel van nooit gehoord te worden is dit voor mensen in armoede dikwijls heel belangrijk.

Door in tandem te werken, leren we ook samenwerken. We willen zoveel mogelijk "t'Hope" fietsen in peloton. Een peloton waar ieder zich zo goed mogelijk voelt. We kiezen voor de tandem omdat we een verbinding willen maken die niet vanzelfsprekend is, omdat we mensen in armoede en mensen die niet in armoede leven sterker willen maken.

Door in tandem te werken word je als vrijwilliger steeds meer geconfronteerd met jezelf. Met dingen die je in je leven gemist hebt, met kansen die je zomaar gekregen hebt, met het grote verschil tussen beide. Hoe groter dit besef, hoe groter de nood om dit met mekaar te bespreken, hoe nauwer de samenwerking wordt.

3. De taakgerichte tandem en de vertrouwenstandem

We zien twee soorten tandems : een taakgerichte tandem en een vertrouwenstandem.

De taakgerichte tandem legt de nadruk op het organiseren van een activiteit: het bestellen op de ontmoetingsnamiddag, het brengen van poëzie, enzovoort..... Bij de vertrouwenstandem staat de relatie tussen de vrijwilliger in armoede en de niet arme vrijwilliger centraal.

De tandem, die we in t'Hope willen nastreven is een tandem die zowel een taakgerichte als een vertrouwenstemandem is. Maar dat is niet altijd eenvoudig.

De ene vrijwilliger, vaak diegene die niet in armoede leeft, kruipt sneller op de taakgerichte tandem dan de andere, zonder een duidelijk vertrouwen, bvb. om een gezinnenweekend te organiseren.

Dikwijls hebben mensen in armoede meer nood aan vertrouwen, zij zullen dan ook sneller op de vertrouwenstemandem springen. Voor veel mensen in armoede is het niet gemakkelijk mee te rijden op een taakgerichte tandem zonder dat de vertrouwensband duidelijk is. Hun vertrouwen werd al te vaak geschaad.

Op de vertrouwenstemandem moeten beide fietsers het vertrouwen in elkaar vinden om samen te kunnen fietsen. Om samen iets goeds tot stand te kunnen brengen. Sommige vrijwilligers in armoede zullen hun levensverhaal vlugger delen en vinden het dan ook belangrijk dat er naar hen geluisterd wordt, omdat ze er nood aan hebben. Als ze voelen dat er naar hen geluisterd wordt, krijgen ze vertrouwen en kan dit een reden zijn om op de taakgerichte tandem te stappen. Je ziet vaak dat vrijwilligers die niet in armoede leven voor de taakgerichte tandem kiezen, omdat ze zich niet meteen bloot willen geven, of omdat ze hopen dat het vertrouwen gaande weg wel zal groeien.

4. Wat gebeurt er allemaal tijdens de tandem-rit?

- Een plaats kiezen

Met de tandem fietsen de vrijwilligers doorheen de werking van t'Hope. Voor ze op de tandem stappen, kiezen de vrijwilliger in armoede en de niet-arme vrijwilliger hun eigen plaats op de tandem. De ene keer zit de één vooraan en de andere achteraan, de volgende keer dan weer omgekeerd. Afhankelijk van de situatie, de vertrouwensrelatie.

De vrijwilliger die niet in armoede leeft kan er bewust voor kiezen om achteraan te zitten. Hij wordt meegenomen doorheen de dagelijkse miserie en wordt geconfronteerd met de uitsluiting van mensen in armoede op vele domeinen van het dagelijks leven. Armoede is meer dan een financieel probleem, het is een opeenstapeling van uitsluitingen op tal van levensdomeinen. Mensen in armoede worden uitgesloten van een aantal basisrechten die voor mensen die niet in

armoede leven, een vanzelfsprekendheid zijn. Zoals het recht op een woning, het recht op werk,....

De vrijwilliger die niet in armoede leeft fietst dan in tweede positie. Hij probeert het ritme en het tempo van de persoon voor hem te volgen. Tijdens de vele fietstochten probeert hij inzicht te verwerven in de oorzaken van het leven in armoede, de ingrijpende gevolgen ervan en de belemmeringen die er zijn om uit het leven in armoede te ontsnappen.

Soms zit de vrijwilliger die niet in armoede leeft vooraan op de tandem. Is hij er om even het stuur over te nemen, even wat te remmen, of om de weg te tonen. Hierbij gaat hij niet alleen sturen, maar vooral ondersteunen. Soms heeft de persoon die in armoede leeft er nood aan om wat ondersteuning te krijgen en heeft hij een voorzet nodig om ergens te geraken, bv. bij hulpverlening, in een culturele vereniging,... Of kiest hij of zij er bewust voor even de weg en het tempo te bepalen en zich te laten rijden en sturen en dat moet kunnen.

In t'Hope vinden we het van groot belang dat de mensen in armoede vooraan op de fiets plaats kunnen nemen om mee te bepalen in welke richting de werking moet gaan. Het is heel belangrijk dat mensen in armoede mee de richting kiezen waarin de werking verder kan groeien.

Als je niet in armoede geboren bent kan je niet voelen wat het is in armoede te moeten leven. De dialoog is daarom ontzettend belangrijk. De niet-arme vrijwilliger zal vooral veel levensverhalen beluisteren van mensen in armoede.

Soms bedienen mensen in armoede ook de remmen om het wat rustiger aan te doen. De resultaten zijn niet het belangrijkste, we willen proberen op eigen ritme de kansen die zich voordoen zo goed mogelijk te benutten.

Het is ook belangrijk dat vrijwilligers die niet in armoede leven en samenwerken met mensen in armoede vertrekken vanuit de krachten van die mensen, denk aan de empowermentgedachte. Het is belangrijk dat mensen in armoede kunnen ervaren wat het is vooraan te zitten. Zo vertelde bvb een vrijwilliger die niet in armoede leeft, na een poëzie-voorstelling, dat ze enorm opkeek naar de mensen in armoede die op de planken stonden en zo zelfzeker waren. Zij had grote plankenkoorts en beleefde het poëzieproject als een rit vanachter op de tandem. De vrijwilliger die in armoede leeft heeft heel wat vaardigheden in zich. Vaardigheden waar de vrijwilliger niet in armoede soms geen weet van heeft en hij vaak ook zelf geen zicht op heeft, of er zich niet van bewust is. Het is dan

ook belangrijk om samen op zoek te gaan naar waar de ander sterk in is, om samen een aantal dingen te durven doen, zodat beiden van mekaar kunnen leren.

- opstappen

Om samen op de tandem te springen is het niet voldoende dat er een tandem is met twee vrijwilligers, er moet ook een soort een aanzet zijn. Een huisbezoek kan voldoende zijn.

Deze aanzet, de opstap op de tandem, is dikwijls wederzijdse erkenning, een gevoel van veiligheid of een begin van vertrouwen. Als dit aanwezig is, kan de rit meestal beginnen.

Soms is dit echt wel een sprong in het duister en weten de fietsers ook niet waar ze zullen uitkomen en of het zal lukken om samen te fietsen.

- trappen

Eens de tandem vertrekt, is het belangrijk dat hij goed blijft bollen.

Het is belangrijk dat beide vrijwilligers goed samen trappen. Als er één van de twee stopt met trappen heeft de ander het extra lastig. Als ze beiden stoppen wordt het nog erger, dan valt de fiets om.

Het is dus niet zo dat als beiden hun plekje op de tandem gevonden hebben, het altijd op wieltjes loopt! De tandem is niet het gemakkelijkste rijwiel om te samen ergens te komen. Als je al eens op een tandem reed, dan weet je dat het heel wat oefening vraagt om samen hetzelfde tempo te vinden, het gevoel te hebben dat je evenveel fietst. Het wordt nog ingewikkelder als je het gevoel hebt dat je eigenlijk elk een andere weg uit wilt.

Maar een tandem die goed 'bolt', kan ook heel snel vooruit gaan. Goed rijdende tandems kunnen de vereniging doen groeien.

- afstappen

Wanneer het moeilijker loopt, is het belangrijk om even te stoppen en af te stappen, om eens na te gaan wat de oorzaak hiervan is. Een potje koffie, een koekje en een goed gesprek kunnen dan veel verhelderen.

Soms vindt een vrijwilliger in armoede dat de andere vrijwilliger te snel aan het fietsen is en kan hij niet meer volgen. Of wordt hij lastig omdat de ander zo traag wil fietsen en zou hij liever wat sneller fietsen om er vlugger te zijn,...

Soms wil de één niet de richting uit die de ander voorstelt of raken ze het niet eens over welke route moet gevolgd worden. Hoe goed soms ook de bedoelingen, mensen in armoede kunnen soms het gevoel krijgen dat ze te weinig de fiets mogen sturen. Soms kan er ook twijfel bestaan over de keuze van de tandem, enzovoort.

Dergelijke conflicten moeten uitgesproken worden en daar moet voldoende tijd voor vrijgemaakt worden.

Maar afstappen is niet alleen belangrijk wanneer het fietsen moeizaam verloopt. Ook wanneer het een goeie rit is kan er best even tijd gemaakt worden om te stoppen. Een gezellige bank, een mooie plek,.... om met mekaar te praten over de toffe gebeurtenissen tijdens de voorbije rit. Dat geeft moed om zo verder te blijven fietsen.

- wisselen van plaats

We letten er op dat er tijdens de rit af en toe van plaats gewisseld wordt. Als bvb blijkt dat een vrijwilliger te veel zelf stuurt, is het goed dat hij op een bepaald moment eens achteraan gaat zitten. Om hiertoe te komen is het nodig om jezelf bij het fietsen in vraag te stellen. Het is van groot belang dat de beide fietsers voldoende met mekaar blijven praten en naar mekaar blijven luisteren, zodat beiden zich veilig genoeg voelen op de fiets om de lasten tijdens het fietsen te kunnen dragen en te kunnen bespreken.

Het is ook belangrijk dat beide fietsers beseffen dat wisselen van plaats mag en kan en dat dit ook heel goed kan zijn. Het getuigt van sterkte als ze allebei durven toegeven dat ze wel eens fouten maken, dat ze dingen niet kunnen en van de ander kunnen leren.

Zo kan een vrijwilliger in armoede een onhandige niet arme vrijwilliger op sleeptouw nemen bij het metselen van een bloembak, of kan een niet arme vrijwilliger computerles geven tijdens de permanentie,....

Wisselen van plaats heeft ook het voordeel dat ieder op zijn beurt de ander kan afremmen als dat nodig is.

Het is ook niet altijd zo dat er enkel van plaats wordt gewisseld als het niet goed loopt. Het gebeurt evengoed dat er van plaats wordt gewisseld uit zorg voor mekaar, om elkaar te ondersteunen en de rit tot een goed einde te brengen.

- zorgen

De ideale tandemrit is een rit waarbij elke vrijwilliger gelukkig is met de manier waarop de wielen draaien en met de richting die de tandem uitgaat.

Soms kunnen we denken dat de ander zich goed voelt, en hebben we het compleet mis voor. Soms kan een vrijwilliger aan de hand van het trappen veronderstellen dat de ander zich goed voelt, maar klopt dit niet altijd. Als er bvb nog niet voldoende vertrouwen is, zou het wel kunnen zijn dat één van beide niet durft zeggen dat het niet meer gaat.

Het is belangrijk om af en toe eens achterom te kijken en te vragen aan wie achteraan fietst of alles in orde is. Of kan wie achteraan zit eens een schouderklopje geven en bevragen of het nog gaat vooraan.

Via huisbezoeken, individuele contacten of groepsactiviteiten kunnen slechte en goeie ervaringen met de tandemwerking besproken worden. Wanneer iemand twijfelt, te weinig zelfvertrouwen heeft, schrik heeft, in conflict geraakt of een tijdje niet meer komt opdagen, dan is het belangrijk daar tijd voor te nemen. En even de tandem aan de kant te zetten.

Het moet ook kunnen dat iemand ervoor kiest om een tijdje niet op de een tandem plaats te nemen en tot rust te komen.

- vallen en opstaan

Soms kan één van de vrijwilligers een ernstige fout maken, eventjes verstrooid zijn, of plots uitvallen op de tandem, waardoor hij eraf valt. Ook dat moet kunnen. Na vallen komt altijd opstaan en hopelijk dan ook weer opstappen. Ook al duurt de stop dan wat langer. Het is dan niet de bedoeling de ander de les te gaan spellen en eens uit te leggen hoe er in tandem moet gefietst worden. Het is veel belangrijker voldoende stil te staan bij het waarom van het vallen, om nieuwe valpartijen minder voor te hebben.

En om opnieuw samen te kunnen fietsen met één grote afspraak, namelijk dat vallen altijd kan en dat je steeds weer een aanzet kunt krijgen om op te stappen.

Wanneer één van de vrijwilligers zich niet goed voelt op de fiets, is er meer risico dat hij eraf valt. Wanneer beide vrijwilligers niet meer goed samen trappen en uiteindelijk stilvallen, is het nog erger, zal de tandem omvallen en liggen ze allebei op de grond. Dan is het zeker nodig om goed met mekaar te praten en te luisteren.

En is de conclusie dat de tandem echt moeilijk bolt, dan kan ~~het~~ ook ~~dat~~ gekozen wordt voor een andere tandem. Maar hopelijk is daar dan ook voldoende over gepraat. Zodat beide fietsers zich niet bedrogen voelen na de vorige rit.

- De eindbestemming

De verschillende tandems rijden allen op hun eigen tempo, met één eindbestemming, één gemeenschappelijk doel: "Armoede uitsluiten door mensen in armoede het woord te geven". We willen "T'Hope" werken, te samen, opdat alle vrijwilligers zich met elkaar mogen verbinden, mogen groeien en sterker worden.

- o O o -

*Deze tekst kwam tot stand als resultaat van jarenlange tandemwerking. Na enkele vormingsmomenten en gesprekken met vrijwilligers in armoede en vrijwilligers die niet in armoede leven van t'Hope. Hij werd besproken en aangevuld door alle vrijwilligers en wordt gezien als een tekst die af en toe weer eens zal bovengehaald worden om daar waar nodig opnieuw aan te vullen.
Hij mag dus opgevat worden als een aanzet tot... Als een werkinstrument...*

- Joke Deprez, januari 2008 -